Број 244. У Новом Саду у суботу 2. новембра 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Озбиљне трзавице у владиној странци.

Будимпешта, 31. октобра.

У крилу владиних посланика на угарском сабору, било је и до сад незгода. Простор је „Заставе“ одвише мален, а да би могла опширније бележити све гласове, који нису увек истинити. Зато и нисам писао до сада. Но у овај мах постало је стање у владиној странци очигледно заплетено и озбиљно.

Пре свега су незадовољни Апоњевци, чланови бивше народне странке, који су се утопили у владину странку, кад је на владу дошао министар-председник Сел.

Гроф Апоњи, који је одавна тежио за министарском столицом, ушао је са својима у владину странку, јер се уверио да парламентарним путем није још нико дошао у Угарској на владу. Према изборном закону, није ни могуће да опозиција победи на изборима.

Министар-председник Сел примио је „народну странку“ са раширеним рукама. Али не да задовољи сујету грофа Апоњија и другова, него да их употреби. Он их је испрва заговарао од данас до сутра, а после их је изиграо на разне начине. Грофу Апоњију није хтео никако да даде министарство унутарњих послова, него му је дао председништво сабора, на ком је месту Апоњи најбезопаснији. Апоњи је веома добар говорник, а као председник не може да се истакне својим говорима.

Гроф Апоњи је све ово трпео док је могао, а сад држи, е је дошло време, да се освети Селу. Одједном поче да се добли жује опозицији. Његово писмо познато је, у коме завијено осуђује данашњу народносну политику владе. А то годи опозицији. Но највећма се истакао гроф Апоњи у ствари повећања броја регрута. Он зна, да је министар председник Сел на двору везао себи руке и да ће пасти, ако се то не спроведе. И у том питању хоће гроф Апоњи да подметне Селу ногу. Зна, да ће народ бити уз њега, а тако исто и опозиција.

Сел се нашао у приличној невољи. Јер има и друга питања, која раздиру владину странку. У тој странци се све јаче цепају аграрци и меркантилисте. Аграрци се туже, како пропада земљорадња и како влада помаже трговину, на штету земљорадње, а трговина је већином у рукама Чивута. Меркантилисте опет, траже да се заштићава трговина свима средствима. По среди су велики интереси и борба између аграраца и меркантилиста бива све отворенија, а министар-председник се узалуд труди, да ту борбу у крилу владине странке утиша. Она је све јача.

Овај случај сведочи најбоље како се заоштрила та ствар Да би министар председник зближио једну и другу струју у својој странци, удесио је заједничке вечере свију чланова владине странке. Те вечере су сваке среде. Но аграрци вечерају за себе и не долазе на те вечере са меркантилистама. Јаз је међу њима све јачи и није далеко дан, кад ће да дође до отворена сукоба.

У таком часу јавља се гроф Апоњи, да се свети за оно, што га је Сел изиграо. Но и то још није све. У последње време јавио се и Банфи. Он покушава да одвоји протестанте из владине странке, или бар да их пољуља. И убацио је питање о автономији. Хоће што ширу автономију не само протестантима но и свима другима.

Ова се мисао неће допасти само протестантима, него и оним католицима, који хоће што ширу католичку автономију и хоће да сузбију државну власт у католичкој цркви.

Све то сскупа у свези са питањем о поравнању с Аустријом, раскламитало је владину странку. Јер има у владиној странци и таквих који држе, да министар-председник Сел здраво затеже жице према Аустрији, а има их који држе да је одвише млак.

Министар-председник је у доста јакој невољи. Колика је та невоља, сведочи то, што се доближава пучкој странци. То је једина опозициона странка, која стоји на становишту поравнања од 1867. године. Многи мисле, да ће министру председнику испасти за руком, да задобије пучку странку, разуме се уступцима. А кад би се то догодило, онда се нада министар-председник, да ће заћутати опозиција у владиној странци, јер не би имала никаква изгледа на успех. Или би бар на једној страни добио, што би на другој изгубио.

Ово су, разуме се, још само комбинације. Али да у владиној странци кува и ври, то је извесно.

Замислите, колико мора да је болесно стање у земљи, кад већ хоће да растури и мамелуке, као оно плеву на ветру.

Борба између Чеха и Немаца.

Борба између Чеха и Немаца заоштрила се у Аустрији, мал те не до врхунца. У последњој седници аустријског сабора рекао је посланик Барајтер отворено: Немојмо да се варамо, не тиче се овде другога, него је ту по среди — питање силе.

Још прошли век је изнео народносно питање и отпочео његово решавање. Ово питање ствара нову епоху у повесници човештва, па и у повесници појединих народа. Народносна свест се буди на све стране, па су се народи будили и сваки је тражио своје, те се тако отпочела нова борба у свету. Отпочела је политична и културна борба, наравно, свака у своме оквиру и са својим средствима Ова борба се отпочела и између Чеха и Немаца на међи запада, па се води са свом жестином, па давно се извила из оквира обичне политичне и културне борбе. Може се рећи, да се спустила до обичне уличне борбе, која је обично предвечерње озбиљније те борбе.

Као што је познато, ту се годинама и годинама крпари и тражи начина, да се из

ПОДЛИСТАК.

ТУБЕРКУЛОЗА СЕ МОЖЕ ИЗЛЕЧИТИ.

Сав учени свет лекарски војује највећом енергијом против страшног рушиоца човечанства, против туберкулозе. Колико је напорног душевног рада и генијалности та борба стала науку. Већ се стекло опште уверење да је све узалуд. »Туберкулоза је просто неизлечива,« тврдили су научењаци.

Грозна болест ширила се силно, тлачила је ужасно. И тек наједанпут засија зрачак наде човечанству с недавног научног конгреса у Лондону, који се бавио питањем о туберкулози.«

Будућим нараштајима наступа лепша будућност, јер по веродостојном тврђењу учењака француских, немачких, енглеских и америчких, изналазак начина за лечење туберкулозе на најлепшем је путу.

Лионски лекар Франциско Крот показао је на лондонском конгресу тако лепе успехе свога дугог и неуморног испитивања да ће му име заузети место међу доброчиниоцима човечанства.

Лондонски конгрес бавио се проучавањем средстава, која би требало увести у све државе против ове страшне болести. Конгрес се није много бавио питањем о лечењу туберкулозе. Први је отпочео расправу известилац др. Алберт Салнас из Париза. Указао је на огромни значај лечења по начину лионског учењака Крота.

Начин тај оснива се на особеном начину пренашања трансфузије лекова сталном електричном кроз кожне поре до самог места болетице. Тиме стиче организам, без икаквог штетног утицаја, најмодернију антисептику.

Операција та изводи се веома просто и лако.

Многи ће рећи на ово: »Таких начина на приповедали су лекари већ доста, али су сви били слабо од користи.«

Али начин Кротов има већ врло лепог успеха и осведоченог искуства. Метод његов испитиван је дуго и тек после многог осведочења изнесен је пред скуп лекара у Лондону.

На том конгресу, три лекара: Берто из Париза, Декамп из Бордоа и Лабадје из Њујорка доказивали су, да је лек против туберкулозе коначно изнађен и своје доказе оснивали су на непобитним чињеницама до којих су дошли на клиници.

Др. Берто с Кротом изнели су статистику више стотина излечених. Па и у најтежим случајевима имала је њихова метода успеха.

Др. Декамп изјавио је да је тим начином излечио болеснике и у оним случајевима, кад су проглашени за неизлечиве.

Др. Лабадје из Њујорка лечио је целу годину тим начином Кротовим и излечио је болеснике у много најнеобичнијих случајева.

Сви ти научењаци практично су окушали лечење Кротовим начином, уверили се о његовој важности и постали приврженици тог начина. А још је значајније то, што су поједини париски здравствени заводи, у току од пет година послали преко 2000 болесника Кроту, који их је својим начином лечио и велику већину потпуно излечио.

У Њујорку две велике болнице лече болеснике стројевима и методом Кротовом.

Веома је поучан извештај, који су поднели на конгресу лекари Солиас из Париза, Хатс из Њујорка и Рајс из Бона. У том извештају доказују, да има скоро невероватних случајева где су тим начином излечени туберкулозни болесници. Тим начином излечено је сто постотака болесника на првом ступњу болести, 75 постотака на другом ступњу, и 30 постотака на трећем ступњу, дакле у најтежим случајевима.

Лекари су ти тако осведочени о утицају тог начина Кротовог, да су поднели споменицу енглеском краљу да се тај начин лечења заведе у лондонским болницама, а они ће без награде делати просто из тежње да унапреде науку.

У исто доба почеле се оснивати клинике у Паризу, Бону и Њујорку, и на њима ће се лечити туберкулозни болесници по начину Кротову.

Лекари необичним одушевљењем пропраћају учење Кротово и пуно су уверени, да ће то лечење донети утеху целом човечанству. Веле: »Да је метода Кротова победа над туберкулозом.«

У извештају своме траже поменути лекари да у име људства и несретних жртава те страшне болести, конгрес установи комисије које ће у болницама ширити пута Кротовом начину лечења туберкулозе.

То су радосни и лепи изналасци конгреса лондонског. Они ће наћи одзива у целом човечанству.

С ческог. —ха.—

тог положаја изађе, па су обе стране тамо где су и пре биле. Дакле, цео тај посао око поравнања и цела та борба личи на рад онога лечника, који је лечио и лечио рану, али, која се понављала, јер је њен основ био у крви. И овде је прави узрок у тежњи оба народа, да се одрже и један испред другога испредњаче. Та тежња није нова, него се протеже вековима па је прогутала чешку државу и њену самосталност, а сада хоће да прогута чешки народ.

До сада је и између ова два племена вођена политичка борба, па је један народ могао бити подјармљен али се могао и ослободити, па тако је било и са чешким народом. Но ко културно па и економски подлегне, тај не само да подлегне политички, него често се и збрише. Па та се борба сада завргла на западу између чешког и немачког народа у чешкој краљевини, и ту није само питање: ко ће господарити у земљи, него је у питању и то: ко ће у будуће газити по тој земљи? Цел је те борбе врло јасна: Немци хоће да Чехе претворе у себе, као што су то већ учинили са многим словенским племенима, те тако своју крв зановили. Чеси хоће не само да се одрже као народ, него хоће да васкрсну и своју државу и да на западу буду словенки центар, као што су некада и били. Као што се види, две против положене цели, обе по својој замисли и важности повесничкога значаја, а како ће се извести?

На ово питање је тешко одговорити, али, свакако, стоји ово: ту се, истина, води неједнака борба, али се води сложна и огорчена борба. На страни Немаца је државна моћ, богатство и висока култура, па је све то пуштено у борбу против чешкога народа. Но чешки народ се спремио за ту борбу, па се развио и очврсно телесно, тако, да је данас када издржати и највеће муке у борби и раду. Развио се духовно тако снажно, да су његова свест и његова љубав наспрам свега што је народно, тако силне, да се више ни пољуљати недају поред тога су они сложни и економски, тако, да се са противницима потпуно могу мерити. У свима тима правцима је чешки народ уједињен и организован, те стоји свуда као један човек, а лозинка му је: све за варод, ништа за себе, сви за једнога и један за све!

Као што се види, ту су две огромне моћи једна наспрам друге, и свакако настаје питање: која ће моћ подлећи? Кад би се ова огромна борба површно пресуђивала, то би се кратко одговорило: подлеће Чеси. Но кад се све основно испита, онда се мора доћи до другога оправданијега закључка. Чеси, истина, не могу оборити Немце и у себе их претварати, али их могу обарати и у себе претворити оно, што је словенско и било, као што то и бива у самој престоници, чешким, моравским и шлеским покрајинама. Дакле, постиће се то, да ће се одржати и оснажити, да неће немачкој најезди подлећи. То им је цел, а то ће бити и огроман успех, па ће се на томе и радити, те сви преговори, сва удешавања, остају као узалудан посао. Борба ће се продужавати и даље за сада у парламенту са средствима, која су у томе парламенту допуштена, као што то Чеси рекоше, а после? Ко би то знао, кад нико не може дати одговор кавзи кад се ова једном заврзне!

Хтедосмо Чесима, хтедосмо том словенском племену да признамо оно, што у пуној мери заслужује. Али хтели смо да упозоримо и на арсенале из којих мора сваки народ вадити оружије, који води борбу за своје самоодржање.

Др. Ј.

Фабрис затворен.

Дубровник, 29. октобра

Скоро отрагу мјесец дана имала је изаћи у књижевни дубровачки лист „Срђ“ на уводном мјесту једна пјесмица од Уроша Тројановића, који бјеше и забиљежио својим потпуним именом. Уредништво, још прије, него „Срђ“ бјеше танко укоричен, посла „Срђ“ на цензуру, која у оној Тројановићевој пјесми у ријечима отприлике овим, да ће сунце иза Ловћена обасјати барјак тробојни: секвестира га по §. 302. буњења. „Срђ“ изашао наком 2—3 дана без оне пјесме.

Након скоро мјесец дана, бива у прошлу сриједу из јутра мандари уапсите власника српске штампарије Антуна Пасарића. Комисија запечатила штампарију, па после подне је пребрала и не нашла ништа, као ни у стану и редакцији Фабриса, ал' штампарија ипак не смије радити. Наравно, да не излази ни „Dubrovnik“, ни „Срђ“.

У сриједу у вечер враћа се Фрабрис са београдског конгреса новинара. Администратор српске штампарије са двојицом одоше у сусрет колима, да јаве Фабрису, е ће га затворити, јер да га не изненади. За дивно чудо, на њиховом повратку исто у колима: зауставише их три жандара из Дубровника и од њих затражили списе, које је Фабрис дао администратору, као свом замјенику уређивања „Dubrovnika“, и који су имали изаћи у наредни број „Dubrovnika“. Администратор даде списе жандармерији и тако се одалечише, а Фабрис тек стиже на штацију жељезничку у Гружби од три жандара ухапшен и у затвор одведен.

Урош Тројановић, који се сада у Бечу налази и он је ухапшен, а кола глас, да ће ухапсити и Луку Зору, главног сарадника „Срђ“а, који се сад налази на Цетињу, као васпитач Кнежевића Петра.

Како чујемо: ништа се није открило, што би смрђело на велеиздају, а говори се, да се против горепоменутих води истрага у правцу велеиздаје, јер да је предузело ствар у том смјеру државно одвјетништво. Пребира се уредништво „Dubrovnika.“ Овдје се сваки овоме чуди, јер како веле, не нашло се ништа кривична пригодом преметачине, као што никад ни помишљало се није на то, а да је мислио на велеиздају ауктор пјесме: не би потписао своје потпуно име и презиме, јер веле, да би онда био луд.

Велика је штета овим чином нанешена, особито штампарији, јер не ради, а већ бјеше трећи дио зачела штампавати календара „Dubrovnika.“ Вели се, да ће затворени у затвору чамити до 15. јануара, бива до првог суда пороте у Дубровнику, који ће бити у јануару.

На брзу руку: »Relata reffero«.

Аргус.

Београд, 31 октобра.

Наше прилике никако да се расчисте, шта више, никако да се сагледа почетак том расчишћавању. Сутра се отвара народна скупштина, која би имала да претресе буџет, а из буџета тога зија велики дефицит.

Они, који су посвећени у тајне буџета, износе, да у том буџету нису ушли сви издаци, и да ће дефицит бити много већи од два три милиона. Па чиме да се покрије тај дефицит, и чиме они летећи дугови, који се већ и данас не могу подносити.

Са зајмом париским запело је поново, и сви се гласови слажу у томе, да др. Вујић није могао ништа учинити. С том вести доводи се у свезу, што је Вукашин Петровић позван из Беча у Београд и имао аудијенцију код краља. Долазак Вукашина Петровића у Београд, узнемирио је јако духове, јер је Вукашин Петровић и политички и финансијски толико згрешио Србији, да је јавно мњење запрепашћено и при самој помисли, да би Вукашин Петровић требао и могао да буде спас Србије.

Све ово скупа ствара такво стање, да нико није кадар ни из близу бити на чисто с тим, шта ће се догодити на скупштини и шта ће она учинити. Само су прилично сви на чисто с тим, да се фузија неће моћи дуго одржати, јер је за ово годину и по дана доказано на делу, да су сви напори били узалудни и да фузија није била у стању да стече себи правог поверења ни у земљи, а на страни још мање.

Многи стрепе да ће се упасти из зла у горе и то би онда заиста била крајна несрећа по Србију.

Избори изборника
за епархијску скупштину Бачку.

Јављају нам из **Мошорина**, да су изабрани радикали изборници и то ови: Ђока Бачкалић, Ђока Белоцић, Новак Тубић, Милан Јовановић, Рада Етински, Миливој Радонић.

* * *

У **Гардиновцима** су изабрани такође радикали изборници: Рада Петков, Милош Љубичић, Паја Симић.

* * *

У **Кићу** и **Бегечу** изабрати су такође радикални изборници.

* * *

У **Ђурђеву** је пр пала радикална листа. Оданде се туже, да је у цркви рано је био објављен дан скупштине, но што је одбор и закључио кад да буде скупштина. Оно је учињено зато, да скупштина буде у дан, кад су скупштинари имали највише посла са комасацијом земље. Ко је мислио, да ће и овака средства помоћи, преварио се.

Политички преглед.

Из бечког државног сабора. У овоме сабору је на дневноме реду дебата о владиној изјави у ствари спора између два племена, између Чеха и Немаца. У тој ствари се води огорчена борба, јер Чеси хоће да је и њихов језик поред немачкога језика државни језик. Немци хоће да је њихов језик државни језик, па се у томе правцу и води борба, а у току те борбе су избијале и крупније ствари. У тој ствари је проговорио и министар Кербер, али није никога са својим говором задовољио. Чесима то није ништа што је он изложио, а Немцима је то и сувише.

Чешки главни говорници: Херолд и Странски су изјавили, да министар председник својим говором прилике није разбристрио него их је још помутио. Према томе ће Чеси остати на своме становишту и тражиће своја државна права и равноправност језика. Радикали Чеси на уста свога говорника Хоца ишли су и даље и траже за себе своје средиште у Прагу као што је било под последњим крунисаним краљем Фердинандом V. Држање немачко у питању језичном називао је изазивањем чешкога народа, од стране Немаца.

Немачки говорник Барајтер је попретио да ће се Немци придружити великој Немачкој ако се Словенима попусти, а посланик Бергер је на то подвикнуо: слава Хохенцолерима. За тим је први говорник отворено рекао, да је питање о језику питање моћи, а то се одавно знало и тако о свему мислило. Још је изјавио, да се Немци небоје чешких претњи.

У седници од четвртка дошло је до још грђих изгреда и до праве туче. Чешки радикали поднели су некоје прешне предлоге. У току расправе дошло је до жестоких међусобних погрда између Фресла и Шнала. Одмах се умешао и Штајн и настала туча. Узалуд су некоји покушали да завађене оделе. Велико Немци покушавају да Чеха Шнала отисну од Шрајнера. Чеси су Шналу притрчали у помоћ и настаде између Чеха и Немаца ужасна гужва. У тој гужви чује се где Шнал виче Грешлу: Ви немачка свињо На те речи устрелише се Немци свом снагом на Шнала, који се спотакао и пао. Потпредседник Кајзер узалуд је звонио и молио посланике на ред и мир. Био је приморан да седницу дигне. И за време паузе граја је ужасна. Стварају се читаве групе и настају нове туче. Чешки радикали грде Немце да су Шнала злостављали. Пацак

потискује Чехе на њихова места а Валу Немце. Напослетку настаје донекле мир и потпредседник понова отвара седницу Изјављује своје жаљење због тих испада и опомиње Шнала на ред, што је дирао Грешла. Чеси на ово бурно негодују. Једва се једном расправа могла наставити.

Румунски краљ у Бугарској У уторак у вече био је у почаст румунског краља свечан обед. У среду у јутру су краљ Карло и кнез Фердинанд са пратњом сепаратним возом отишли у Продину и посетили оне куће, у којима су становали цар Александар I. и краљ Карло за време опсаде Плевне. Одатле су отишли у Гривицу и у тамошњој румунској цркви одржан је парастос. Ту је дефилирала војска а митрополит Константин поздравио краља Карла. Овај је за тим походио гробницу у рату погинулих и положио венац на њу. Одатле су на коли разгледали оба гривичка редута а на споменик погинулих Руса краљ Карло је учврстио гравирану бронзану плочу а кнез Фердинанд је положио диван венац. На коли су даље отишли у Плевну На улазу у варош, под величанственом триумфалном капијом градски начелник Плевне поздравио је румунског краља. У кући, у којој је Осман паша становао за време опсаде, беше припремљена ужина. Краљ Карло је напио здравицу, у којој је топло захвалио на лепом дочеку, одао признање руском оружју и указао да је ту оно место где је румунска војска прве лаворике побрала. Захвалио је кнезу Фердинанду на пажњи, да је њему, краљу Карлу, највеће одликовање одао за храброст 1887. Своју здравицу завршио је овако: „Пре 25 година оставио сам Бугарску као победилац, данас долазим као најбољи и најискренији пријатељ Бугарске. Да живи бугарска војска и њен шеф!“ — Кнез Фердинанд је захвалио и сетио се тог рата, који је значио борбу за најсветија добра; Русија и Румунија заједнички су проливали крв за идеју и ширење хришћанства и за ослобођење Бугарске. Вешто заповедништво и управа краља Карла довела је до победе, и на томе ће му бугарски народ до века благодаран остати. — Испио је здравицу у здравље румунске војске и њеног заповедника. Одатле су краљ Карло и кнез Фердинанд са пратњом отишли у Сомовил а одатле паробродом у Турн Магуреле. Ту су се краљ Карло и кнез Фердинанд најсрдачније опростили једно од друго и растали.

Вести из места и са стране.

Народни прираст у Угарској. Месеца септембра је у Угарској рођено 63.445 живе деце, а 1212 је рођено мртве деце. Умрло је 42.563 душе, а од тих испод седам година 24.913, преко седам година 17.750. Прираст је дакле 20.892 душе. Од тога отпада на Хрватску и Славонију 8418 живих рођених, а 168 мртвих рођених. Умрло је 3054, испод седам година 1956, а прави прираст износи управо 3408 душа. Највећи прираст је био по левом Подунављу и у Потисју, а најмањи око Краљевога Брега. Županija је најнапреднија тренчинска, а међу варошима је најнапреднија Суботица, а најлошије стоји хуњадска и варош Коморан. Умирање је најјаче на левој обали Тисе, а мајмање на десној дунавској страни, понајјаче је у фогарашкој županiji и вароши Суботици, а најслабије је у шарошкој županiji и вароши Будимпешти.

Осуђен новинар. Ж. Протић уредник београдске „Српске Заставе“ осуђен је због увреде краља и краљице на годину дана затвора. Оптуженог су бранили Воја Вељковић, Авакумовић, Рибарац и Љуба Живковић. Љуба Живковић је доказивао, да се званичне здравице и говори владареви могу критиковати, јер то нису приватне ствари и за то одговара влада. Иначе износи да кад год не ваља устав, кад год не ваља систем у земљи, увек се множе парнице због увреде против краља. Напомињемо да је „Српска Застава“ либералан лист и да је Љуба Живковић пристао да брани уредника тог листа, а кад су бивали радикали оптужени пред преким судом, онда је Авакумовић одбио да учествује у одбрани.

Прогон руских ђака у Немачкој. Многи ђаци су у Русији изгубили семестре и били су прогоњени, те су многи отишли у друге земље и само су се уписали на појединим универзитетима. Тако су два ђака дошла у Дармштат и један се већ уписао у школу и положио таксу. Но после се ту умешала полиција и ректор је оног првог ђака исписао и вратио му таксу, а други није ни примљен. За тим им је наложио да за 24 сата имају Немачку напустити. Кад су ђаци потражили то и писмено, власти су их одбиле и никако им нису хтеле писмен налог издати. Овај поступак је изазвао велико незадовољство међу универзитетским грађанима у Немачкој.

Нека се и ово зна. Од данас је отворена новосадска пијаца за свиње и рогату марву. Ова врста стоке може се дотеривати на ту пијацу са свију страна. Забрана остаје у крепости само за стоку те врсте из Срема.

Једногодишњи добровољци и немачки језик. Више једногодишњих добровољаца у Сегедину код 46. регементе, који су испит положили, добили су од команде допис, којим им се јавља, да нису постали официрима с тога, што не знају службени језик немачки. — Овај командин допис је у Сегедину изазвао велико незадовољство. Ствар ће се доставити клубу независне странке и ова ће се замолити да ствар изнесе пред сабор.

Колико има адвоката и лечника? Све до 1895. године било је у угарској држави више адвоката него лечника. Но од то доба су се прилике променуле и ствар стоји обратно. Исте године је у целој земљи било 4737 адвоката и 4273 лечника, а већ прошле године је било 5075 адвоката и 5276 лечника. Исте године је број адвокатских кандидата скочио са 1581 на 2515, но у Хрватској и Славонији се опажа назадак, јер је од 105 тих кандидата број пао на 48. — Од истакнутога броја угарских адвоката долази на Будимпешту 1268, за тим долазе 6 адвокатских камара свака са 200 чланова, 10 камара свака са више од 100 чланова, 10 камара са мање од 100 чланова. Сличан одношај је и код адвокатских вежбеника. У шопрањској županiji је најмањи број јер их је свега 8 док их је у Бестербани 24 заведено. — Од 1895. године је пештанска камара порасла на 1268 (према 1048). Но неке камаре су и опале и тако је пожунска камара са 301 спала на 288. Међу тим број адвокатских кандидата је порастао изузимајући Шопрањ, и то са 602 на 886. Бројеви о односима лечничким су непотпуни, али у колико их има изилази ово: На Будимпешту долази више но једна трећина лечника (1370). За тим на простор између Дунава и Тисе 672 и то је највећи број, најмањи део спада на десно Потисје 367. На Хрватску и Славонију спада 330 лечника. У Угарској на 100).000 становника долази 29·2 лечника, а у Хрватској 13·6, па је спало на 27·2. Но ипак је стање од 1895. поправљено, јер по горњем извештају изилази 25·4 односно 10·5 и 23·5.

Изложба пољопривредног друштва у Србији. У среду је отворена у Београду изложба српског пољопривредног друштва у просторијама новога павиљона овога друштва. Први део изложбе заузело је воће: јабуке, крушке, шљиве, суве шљиве, мушмуле, гуње и т. д. Други део изложбе заузело је вариво: пасуљ, грашак, сочиво и т. д. у свима врстама Треће место је у изложби заузело поврће: купус, кељ, карфијол, келераба, жута репа, кромпир и лук, такође у свима врстама. — Све изложено је ванредно добро и последњих година, па и ове године опажа се велики напредак. Томе су много допринеле и ове изложбе, где се све посматра и оцењује, а, богме, често и распрода.

Психологија суза. У Reone у истиче Калихе Мелинанд питање: откуда управо сузе? Сузе теку када човека туга снађе, сузе иду од радости, а не кад и без осетног узрока. Откуда долази да исте појаве „физиологије жљезда“ прате тако различита душевна стања? Овај проблем није тако лак као што се мисли, јер сузе теку кад чистимо лук као и кад се опраштамо с киме, па ипак не постоји никаква сличност између ових догађаја. Мелинанд је покушао да испита разлику. Многе сузе долазе од јаког узбуђења, које прати доњи покрет, а оне, које се луком изазивају, долазе чисто механички. Други начини, којима се изазивају сузе јесу са свим прости и ако не извештачени. Мелинанд схваћа сузе као „језик“ којим се изражава бол и саосећање, али више мање као спонтане, често лажне изражаје језика. Сузе су као средство за задобијање симпатија и саосећања а каткад и као израз за тражење помоћи од других, оне су језик који ћутећи казује. И ако је каткада бол сувише јак и довољан да сузе изазове ипак се човек може одлучити да плаче. То је најобичнији смисао оваких суза. Има суза које теку не због наше судбине, него због судбине других, због саучешћа. Увек је један исти изражај језика: пре је било изазивање саосећања, а сада је доказ саосећања.

Друштво „Просвјета.“ У „Босанској Вили“, у бр. 18. и 19. од 15. окт. о. г., штампан је први извештај друштва „Просвјете“, које је недавно основано у Сарајеву. Број чланова тога друштва непрестано је растао, тако да данас има 373 члана и то: 3 добротвора, 60 утемељача и 310 помагача. Друштво је до сада дало 21 штипендију и 5 потпора ђацима различитих средњих и великих школа и то: 7 штипендија по 800 кр. годишње за велике школе у Аустро-угарској; по једну штипендију од 600 и 500 кр. годишње; 5 штипендија за карловачку препарандију; 5 штипендија за гимназијалце. Мило нам је, што ово српско друштво стално напредује а изводи свој задатак на корист целог Српства. Не сумњамо, да ће сви имућнији Срби својски потпомоћи ово родољубиво друштво у Сарајеву.

Кад се Адам родио? Као што је познато сви се у томе слажемо да је први човек био Адам. Но никако се није знало кад се тај први човек родио? Тога посла се латио подканцлер универзитета у Камбриону и радио је на њему пуних 15 година. Проучио је он у ту цел и протумачио многи текст из св. писма, многе старе календаре и многе књиге староставне. На основу свега тога израчунао је да се Адам родио 23. октобра 4004. пре Христа. Сад настаје питање: кад се родила прва жена Ева?

Брзојави „Застави.“

Стигли 1. новембра.

Будимпешта. Обранбени одбор примио је у начелу предлог о повишењу регрутног контигента. При расправи у појединостима изјавио је мин. домобранства Фејервари, да ревизија обранбеног закона није сада могућа.

Беч. Круна је одлучила да сама одреди пут, којим ће се изићи из метежа и рашчистити ситуација.

Беч. У сабору је дошло између Чеха и Немаца до туче. Шнала су Немци бацили са степеница.

Будимпешта. Министар председник поднео сабору законски предлог о повишењу краљеве цивилне листе. После подуже расправе у сабору упућен законски предлог финансијском одрору. Референт Мороти подноси сабору одборски извештај у ствари Несија. Идућег четвртка расправљаће сабор ову ствар.

Трговина.

НОВИ САД, 1. новембра 1902. г. Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 40—45 н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Наполица 6 ф. 50—80 н. Јечам 5 ф. 70—80 н. Зоб 6 ф. 10—20 н. Кукурув у зрну стари 6 ф. 30—40 н. у зрну нови 4 ф. 50—60 н. у клипу 3 ф. 10—30 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела за сена 66 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	39—41 нов.	живе
„ средњи . .	37—38 нов.	мере
„ лаки . . .	35—36 нов.	

Званичне белешке будимпештанске берзе.

31. октобра (13. новембра.)

Поред слабе понуде и боље проће цена је непромењена. Продато је на 30.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цене од 50 килограма од 7 кр. 25 пот. до 7 кр. 75 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 78 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 8 кр. 05 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 45 пот. до 8 кр. — п.; бачка, квк. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 7 кр. 50 п. до 7 кр. 80 п. Све на три месеца.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 30 п. до 6 кр. 65 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 90 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 55 п. до 6 кр. 65 п.

Кукурув стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. 15 п. до 6 кр. 25 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 80 п.

Маст, 50 кгр. 66 кр. — п. до 66 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 55 кр. — п. до 55 к. 50 п.; сушена 57 кр. — пот. до 57 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 18 кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 16 кр. 25 п. до 16 кр. 50 п. српски пекмез 14 кр. 25 п. до 14 кр. 75 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 35 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 07 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. 40 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 55 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 45 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) . .	116 кр. 95 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 20 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·48 7·49
Раж за април 1903.	6·50—6·51
Зоб за април 1903.	6·36—6·37
Кукурув за мај 1903.	5·75 - 5·76

МАЈСКИ САБОР
(1902.)
НАПИСАО
ЈАША ТОМИЋ.

Књига је преко 10 штампаних табака (164 стране). Цена јој је 40 потура. Препродавци имају 33%.

Поручбине се шаљу на адресу

Коста Лера
Нови Сад.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Поводом смрти нашег нигда незаборављеног супруга, сина, оца, брата и стрица

ПАЈЕ ГАВРИЛОВИЋА

овомесног трговца

налазим за вредно изјавити најтоплију благодарност овомесном свештенству а наиме г. г. Васи Теодоровићу и Васи Стојадиновићу, тако исто г. г. Душану Петровићу, свештенику из Надаља и Милошу Катићу, свештенику као и учитељу г. Миливоју Каленићу из Жабља. Даље овомесним учитељима г. г. Милану Ђуричићу, Бранку Јанковићу, Душану Берићу и Николи Пелагићу, који нам милог покојника на најсвечанији начин по обреду српске православне цркве опојаше. Нека је хвала и г. г. учитељицама, које са школском децом укопу суделоваше. Даље управи I. чурушке задруге за штедњу и помагање, која му венац приложила, а не мање и српској занатлијској задрузи, која му укоп увеличаше. Још једном хвала г. Васи Теофановићу, који се у св. храму са покојником дирљивим говором опростио. Коначно се захваљујемо овомесном као и страном грађанству без разлике вере и народности, који нам превелику тугу са сажаљевањем блажише и милог нам покојника до вечне куће испратише.

У *Чуругу*, 29. октобра 1902.

Зорка Гавриловић,
с децом и родбином.

753

У модерној терапији лекари све више препоручују употребу минералних вода, а нарочито **Фрање Јосифа горку воду**, која је припозната као најбоље природно средство за пролив, јер се пријатно пије. Добија се свуда. 563 10—15

По високом ц. к. намесништву овлаштена

ТРГОВАЧКА ШКОЛА ОТО БЕРГМАН

Абсолриран кандидат филозофије испитан за учитељску службу из трговачких предмета, за трговачке академије.

ПРАГ
ЖЕЉЕЗНА УЛИЦА БР. 22.

Устројила је такођер од ове школске год. 1902./3. и оделење за младиће из југословенских земаља са поуком у немачком језуку, али уз тачно тумачење у српском језику.

Оделење се дели у

I.

Течај (курс) за трговачке струке
са научном основом.

а) трговачкг аритистика (6) б) трговачко једноструко и двоструко књиговодство (5 сати);
в) трговачко дописивање (коросподенција) (4 с.):
г) трговачко и мјенбено законословље (3 сата);
д) трговачка географија (1 сат), краснопис (3 сата), теснопис (3 сата).

Други течај почиње 1. октобра 1902.
Трећи течај почиње 1. фебруара 1903.
и траје подпуних 6 месеци.

Школарина износи круна 160, а књигу круна 14.

II.

Војнички припрани курс.

Управитељ X. Хедуни ц. кр. надпор. изваи службе.
Први курс почиње 1. априла 1903.
Други курс почиње 1. октобра 1902.
и траје потпуних 6 месеци.

Школарина изнаша **40 К месечно.**

Подпуна обскрба може се добити код угледних грађана посетили од **50 К месечно.**

Подвоз железнице III. класе кошта ил свих крајеве краљ. Угарске, Хрватске, Славоније, Далмације и Србије до **Прага 24 круне.**

Сведоч ство имају права јавнести. 450 16—

Ивограми се шаљу на захтевање бесплатно.

Америка.

Одлазак из **Хавра** сваке **суботе**. Путничке карте кроз **француску линију**. Добро и брзо одпремање. Изврсна опскрба, укључиво вино и ликер. Ближа извешћа бадава и плаћено шаље

Josef Fischer
741 1—7 Wien, IV. Alleegasse 69.

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАН ШОМАН

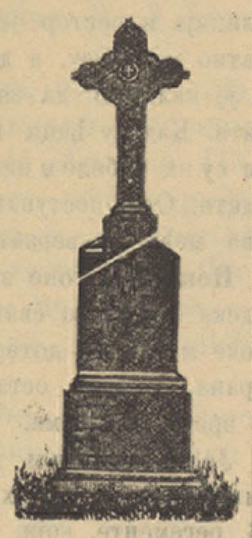

КАМЕНОРЕЗАЦ
У НОВОМ САДУ

на крају дунавске улице бр. 8. преко од шеталишта.

■ ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО ■

Беочинских фабрика цемента **„UNION“**
→ у Беочину. ←

Препоручујем своје велико стовариште **Роман** и **Портланд-Цемента** (каје) као и **цемент** и **мозајк-илоча** по најјефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ
НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујем споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их могу врло јефтино продавати.

Натписе у свима језицима

најтачније и најсолидније израђујем.

За праву позлату дајем гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујем и по жељи достављам на њихово место опредељења. 202 46—100

ОГЛАС.

Подписана управа продаје из слободне руке своју у Митровици под к. бр. 275. лежећу, на грунт. улош. бр. 269. опћ. Митровица уписану кућу са двориштем, баштом и побочним зградама, бивша власност љеe Еуфемије Петровић, преудате Кубијас. Услови за уплату куповнине повољни су. — Радокупци нека се изволе обратити на

УПРАВУ
српског есконтног деонич. друштва
у Митровици.

695 5—5

УПУЈТЕ САМО
К СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“.
241 68 100

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Продајем моју бившу „Парну млину“ са споредним зграда, врло згодну за једну „фабрику“, поред тога се налази 1½ ланац винограда, засађен са американском опломењеном лозом, под врло повољним условима. Ближа извешћа даје:

Удова Олга Александровић
1—3 757 **Вршац,** (Schulgasse 6.)

Заштитна марка

ФРАНЦОВА РАКИЈА

апотекара ВЕРТЕША

има при употреби најбољега дејства. Због своје безусловне чистоте је пре свега згодна и за унутарњу и спољашњу употребу, а нарочито за тако омиљену масажу. Са ванредним се успехом употребљује против гихта, реуме и назеба, даље код уганутости, узетости запаљења, за јачање коже на глави и за прање уста; унутарња употреба за грчеве у стомаку, главобољу, несвестицу и т. д. Неопходно потребно за војнике, ловце, туристе, писмоноше и у опће за оне, који много пешаче. Право је само под овом заштитном марком. — **Једно стакло 30 пот, 1 круна и 2 круне.** Може се добити у апотекама и дрогеријама, а у **Новоме Саду** код: Емер. Дицгена синова, Георга Фукса, Гајгера Јозефа, Карла Клајна, Оскара Клајна, Николе Костића, К. Либмана, Емил Меснера, Љ. Стефановића син, Браће Вагнера, Стев. Винклера, Јов. Војтовића; у Земуну код; А. Георгијевића, Стевана П. Крецула, Франц Мила, А. Младеновића, Н. Похања, Мартина Шерера мл., Францтал, Војислава Вујичића шпецерајска трговина, и Ферд. Жиге апотекара, као и онде, где се виде плакати са овом заштитном марком и директно код

L. Vértes, Adler-Apotheke, Lugos Nro 470.

Одликовано на изложбама Риму, Остенде, Лондону и Паризу са златном медаљом, почасним крстом и почасном медаљом. 668 2—26

Нечувено!!!
ЗА 365 К. САМО 1 Ф. 90 Н.

1 особито леп елегантан сат, за који се гарантује да добро ходи, а који се навија свака 24 сата, са позлаћеним ланцем, 1 диван коље од источног бисера, модерни украс за руку, врат или косу са затварачем, 1 врло диван цигаренштиц од ћилибара, 1 врло лепа игла за краватну са симилибрилантом, 1 врло елегантан прстен са имит. драгим каменом за господу и даме, 1 дивна гарнитура дугмета за манжетне, крагнове и груди из Чарант. 3% дубл-злата са пот. затварачем, 3 к. марама за џеп од чистог конца, 1 елегантан прибор за писање од никла са енг. механизмом, 1 лепо огледало са финим чешљем у кутији, 1 врло елегантан париски брош за даме најновије фазоне, 1 фини увезан нотиц, 20 к. за употребу ради дописивања, 1 држаље за перо, 72 к. евглеских пера и још 250 к. разних у кући потребних ствари бадава! Поручити уз претходно шиљање новца или са поузећем преко стоништа

C. Grüner. Krakau, Postfach № 85.

При купу два пакета дајем приде један федермесер са два сечива.

За оно што се не допада враћа се новац. 754 1—1

ДИРЕКЦИЈА КРАЉ. УГАР. ПОВЛАШЋЕНЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ
морала је у XI. колу због велике тражње повисити број лозова!

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

свака други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ
1,000.000 Круна, а премија **600.000** Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена са I. разред ⅛ Кр. 1.50 — ¼ Кр. 3.— — ½ Кр. 6.—
и цели лоз Кр. 12. 691 19—26

Ко жели може лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње
Мирослава Спанћа у Митровици Сремској.

УМЕТНИЧКИ ВЕЗ
НА
ПФАФОВОЈ-ШИВАЋОЈ МАШИНИ.

Подписана фирма слободна је, да поштов. публици до знања ставити, да су **Пфафове-шиваће машине** за израду уметничког веза веома згодне и да у том погледу превазилазе сваки други фабрикат.

Већи број таког веза (Stickerei) израђен на Пфафовој-шиваћој машини стоји у мојем дућану на углед и молим учтиво да се о томе свако увери и уједно и моје стовариште изволи посетити са напоменом, да сваком стојим са тачном поуком у уметничком везу свагда на услуги.

Уједно препоручујем моје машинске везове и стовариште нормалног Јегеровог рубља за господу, госпође и децу у најбољем квалитету а по најјефтинијој ценом.

Поука за купце бесплатна.

Са високоштовањем
ЈОСИФ ШИНДЛЕР,
трговина шиваћих машина
у Новом Саду.

739 3—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.